

૫૯૪૮

બલેની ગીતાવળી

અથવા

આપણા લોકરક્ષી તથા લોકત્રી ઈશુરી ડાક્ટર
દામસ બલેનીની રૂઢી કારકર્દી તથા
સુકીર્તિનાં ગરબા ગીત.

— ૦ —

રચીને પ્રસીધ કરનાર
ડાસીબાઈ રતનજી નશરવાનજી આંત્યા.

— — —

સુખઃ

સ્ટેન્ડર્ડ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું છે

સન ૧૨૬૪ ચળદગરદી—સન ૧૮૯૫ ઇસ્વી

કર્મિત ચાર આના

અર્પણ પત્ર.

ડાક્ટર ટામસ બ્લેની સી. આઇ. ઇ.,

જેઓ

પોતાના વૈદક ધંધાની ક્ષેત્ર તથા “જુગીના ડાક્ટર” તરીકેની કુશળતાથી મુખ્યત્વે દેશી કુટુંબોમાં પોતાવટના સમાન માનીતા થયેલા છે, તથા જેઓએ રાજ અને દેશની સેવામાં વીના રાષ્ટ્રે સર્વદા મંથ્યા રહી પ્રજા તથા સરકારનું એકસરખું મોટું માન જીતી લીધું છે, અને જેઓ પોતાના પરમાર્થ દીન અને હુપી સખાવતથી ઘણાક રૂઝ લોકના મુરખાની સમાન થઇ પડેલા છે,

તમને

તેઓની એવી કીર્તિભરી જીવગી તથા કારકીર્દીની પીછા જુમાં, અને અકસર કદી તેઓ પારસી કોમ તરફ જે પ્રીતિભાવ ધરાવે છે તેની કદરદાનીમાં,

તેમની રૂઝી કારકીર્દી તથા સુકીર્તિના ગાયનરૂપી સારની આ નાની ચોપડી,

મોટાં માન અને ઉડા ભક્તીભાવ સાથે

અર્પણ કીધી છે

દીબાચો

વાચનારાઓની સેવામાં આ નાનકડી ચોપડી રજૂ કરતા હું પેહલે ધરથીજ કબુલ કરી દેવું છું કે, એ મધે જે કંઈ ગીતો તથા ગરબાઓ વીગરે ગાયન મેં જોડી મુકેલા છે તે મારા પેહલવેહલાજ જોડેલા છે, જેથી તેમાં ખામીઓ થયેલી હશે તે ખામીઓ જો અનુભવી બાઈઓ કે વીદ્વાન ગ્રંથસ્થો અને જણાવશે, તો તેઓનો મોટો ઉપકાર માનશ, તથા હવે પછીની મારી કાશીશમાં સુધારો કરશ પેહલી કાશીશમાં બહુલા મરદો થાપ ખાય છે, તો મુજ અબણુ અબલાની શું બીસાદ ? મારી તો ખાત્રી છે જે, આએ ગીતો ગમે તેવા કદાચીત ખામી બરેલાબી હોશે તોખી મારી બેન-પણીઓ તો સરઅવસરે એ હોસે હોસે ગાશેજ, કેમકે એ ગીતો પારસીઓમાં તથા આગલ વર્ધીને આખી મુખમને પ્રીય થઈ પડેલા બુઝેરગ ડાકટર ખેતેનીના છે ડાકટર ખેતેનીને કાણુ નથી પીછાનવું ? કાણુ નથી વખાણવું ? ને કાણુ નથી ચાહતું ? એવણુની લોકસેવા, એવણુનું સાચવટ, એવણુનું દયાલુ દીલ, ને શેવટે એ સઘળા વડે એવણે મેલવેલી રૂડી કીર્તી વીધે આપણે જ્યારે વીચાર કરીએ છઈયે, સારે આ-પણુથી વાહવાહ ! શાબાશ ! આફરીન ! એમ બોલ્યા વગર રહેવાવું નથી એ બલા ડાકટર સાહેબની ડાકટરીનો લાભ મુજના ગરીબ કુટુંબને પણુ મળેલો છે, જેથી હું એવણુના વેહેવારમાં આવેલી છઉ તે પ્રસંગોએ એવણુના ઉમદા ફરેસ-તાઈ ગુણો જોઈ, તથા દરરોજ ન્યુસપેપર વીગરેમાં એવ-ણુની સેવાના કામો વાચી, અને એ પરમાર્થી ગ્રંથસ્થ વિષે અતીશે મોટું માન ઉપજ્યું હતું તેમાં પેલા પ્રખ્યાત ને હાનસીબ દાવર કસની વખતે એવણે સાચવટને વલગી

રહી મરનાર એહસ્તવાસી બાધ બચુ બાધ તથા પીરોજબાધને જે
 ઇનસાફ આપ્યો, તથા મુજની પાગસી કોમની મેના બળવી,
 તેથી માર દીલતો એ બુઝોર્ગ પીતા સમાન નરપર શીદાજ
 થઇ ગયુ એવણની કીર્તીના કઇ કઇ ગીત જોડાયલા
 મારા વાચવામા આવ્યા છે તે હુ હ મેશ હોસહોસે ગાઉ છુ
 પણ તે દુઃખ ને મતલબમા અધુરા હોવાથી મને ધરવ આવ્યો
 નહીં તેથી મને એવો વીચાર આવ્યા કીધો જે, ડાકટર
 ખેનીની આખી કીર્તીના સામટા ગીત હુ પોતે જોડુ તો
 કેવુ સાફ ? મને એ ચીજનો ધણો સોખ ને જરારતી
 માહાવેરો હોવાથી મે તે ગીત જોડવા માડ્યા, ને જોડાયા
 પછી તેને છપાવી પ્રગટ કરવાની ઉલટ થઇ પણ મારા
 જોડેલા જેમના તેમજ છપાવી દેવુ તે મને દીક લાગુ નહીં,
 જેથી અમારા કુટુંબના એક મેહરબાન મીત્ર, જેવણ એ
 બાબતમા માહીતગાર તથા અનુમતી છે, તેમણ પાસે સુધ-
 રાવીને આએ ચોપડીમા છપાવ્યા છે, તે કબુલ કરવાને હુ
 લજવાતી નથી એ તસ્દી લેના માટે એ બલા અહસ્થનો
 આએ તકે મોટો ઉપકાર માનું છુ શેવટે મારી એટલીજ
 ઉમેદ છે જે, આએ ગીતો મારી બેનપણીઓ હ મેરા સર
 અવસરે ગાયા કરે, કે જેથી આપણા બલા ડાકટર ખેનીનું
 પણોતુ નામ આપણા કુટુંબમા રમતુ રહે, ને આપણી આ-
 વતી ઓલાદ પણ તેના ઉપર આકરીત કરે

મુબઇ, તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૪

૩૧૦ ૨૦ નં આંત્યા.

ખેની ગીતાવળી.

અથવા

ડાક્ટર ખેનીની કીર્તિનાં ગરબા ગીત.

— ૦ —

શરૂઆત—સામાન્ય વખાણ.

ગરબો.

શરૂ—“ સજ્જન શાણા, સમજને સહુ પ્રીતે પુત્રી શીખવે ”

સખી ચાલોની, ગાઢથે ગરબા રૂપે કીર્તિ ખેનીની—૮૬

કે મુખપનો તે ડાક્ટર છે,
જુનો જાણીતો નેક નર છે,
દેશીઓનો ખરો મીતર છે રે—સખી ૧

માનીતો આપણો કારોનર,
જાણીતો મહુને ધરેધર,
ખણીતો જુરીનો ડાક્ટર રે—સખી ૨

સાચો સખી ને સદગુણી,
ધંધાણી મુખપની જુની,
કે ખે ટકે તેના ગુણ સુણી રે—સખી ૩

તે અગ્રેજ બચ્ચો છે જાતે,
મલતો દેશીને સહુ વાતે,
સ્વતંત્ર સાદો રીતભાતે રે—સખી ૪

જેણે અરધી સદી એક ચીતે,
બળવી લોક સેવા હીતે,
હર કામે ને હર રીતે રે—સખી ૫

- પરજનત છતા છે પોતાનો,
 નહી ફેર ગણુ છોટ મોટાનો,
 ધી કાર જેને છે ખોટાનો રે — સખી ૬
- શહેર ખાતા તણુ અધીકારી,
 બહુ રેખાડે આપ અખ્તીઆરી,
 ને સેવા બજાવે સારી રે — સખી ૭
- ર કાનો સાચો હીમાયતી,
 સચ્ચાઈ ને ન્યાયનો સગાની,
 ચોમેર ધરાવતો વીખ્યાતી રે — સખી ૮
- આ રાજ ને તાજની બાણુ છે,
 પાણી જેનામા ઝાગુ છે,
 બુઢો છતા મન તાણુ છે રે — સખી ૯
- તે પારસી લોકનો ખેરખાહ ખરો,
 જીગર જેનું દયાનો ઝરો,
 મુશ્વર એનું કળ્યાણુ કરો રે — સખી ૧૦
- દીલનો દયાલુ ને સખી ધણુ,
 કપક વીધવા ને રક જનો
 ને દેહે માસીક લવાજમો રે — સખી ૧૧
- સીંહ સરખો તે હરીફાઈમા,
 બાલક સરખો સાદાઈમા,
 ને ફરેસ્તા સરખો બલાઈમા રે — સખી ૧૨
- રોજ વધજે તેની નામદારી,
 નેકી ને સખાવત રહે જારી,
 જ્ઞેનીપર જહ્યે વારી રે — સખી ૧૩

જન્મ ચરીત્રનો સાર

૨૧૬—“આલો સજની ચ દની રજની રમતા ગીતડા ગાઇયે”

ટામસ બેની જીદગી જેની—આપે ઉમદા બોધેજી,
ગરબે ગાઇ દીક્ષથી ચાહી—સાર સુગંધી શોધો—

સહીઅર વહાલીજી —ટેક

સન અઢારસો તેવીસના સાલમા—જન્મ્યો વેલાત ખાતેજી,
વેલાત ખાતે જન્મ્યો, પશુ—જાણે હીંદને માટે —

સહીઅર વહાલીજી ૧

ત્રણ વરસની બાલક વયે—હીંદુસ્તાનમા આયેજી,
“પુત પછોતો પાલણુમાથી” —સાક્ષાત મગટ થાયો —

સહીઅર વહાલીજી ૨

નેર વરસની કાચી વયે—એપાથીકરી થાવાજી,
દાખમ થયો વૈદક શાળામા—રળીને રોટલો ખાવા —

સહીઅર વહાલીજી ૩

અઢારસો સાડતીસના સાલમા—વેલાત કોરક શેહરમાજી,
એ એલમની પરીક્ષા આપી—પસાર થાયો તેમા —

સહીઅર વહાલીજી ૪

સરકારી નોકરીમા જોડાઇ—એજ સાલ પાછો આયેજી,
મુખ્ય શેહરમા, વતન કરીને—પડકો શેહરી થાયો —

સહીઅર વહાલીજી ૫

યુરોપ્યન જેનરલ નામે—મોટી હારપીટાલમાજી,
સોને પગારે એપાથીકરી—રજો નર એ ગાજી —

સહીઅર વહાલીજી. ૬

ચોવીસ સાલ સરકારી નોકરી—ટુક પગારે કીધીજી,
અઢાર સાઠમા પેનશન લઇને—નોકરી છોડી દીધી.—

સહીઅર વહાલીજી. ૭

(૧૦)

જગા તે છેડી તખીયત અર્થે—પકડી આપઅપ્પતીઆરીજ,
ખાનગીપણે વેદક ધ ધો—ધોઢારે કીધો જનરી —
સહીઅર વહાલીજ. ૮

જાહેર કામમા જાગજ લેવા—લાગો તેની સાથેજ,
પોતા સાથે લોકનું રક્ષણ—ઉચકી લીધું માથે —
સહીઅર વહાલીજ ૯

નસીબ દેવી પ્રસન્ન થાઈ—લક્ષ્મી પણ ખુબ ઉછલીજ,
એ ધ ધાથી ખસેની ઘેરે—જાણે ટકશાય ઉઘડી —
સહીઅર વહાલીજ ૧૦

એ હીંગામમા આઠ સાલ વેર—જાહેર લખાણ કીધાજ,
મજા હીતના, જ ડોલ જરીઆ—સાચા શુદ્ધ ને સીધા —
સહીઅર વહાલીજ ૧૧

“શેર મેનીઆ”મા, ચીત ઠેકાણે—રાખી, તેને હરયોજ,
“આર”ની સહીથી પત્રો છપાવી-લોકનો રાહબર બન્યો —
સહીઅર વહાલીજ. ૧૨

અદારસો અડસઠમા થાયો—સુલેહનો અમલદારજ,
માથે લીધી તે અરસાથી—શેહર સુધરાધની ચક્રચાર —
સહીઅર વહાલીજ ૧૩

યજ્ઞ જ્યાગથી કારપોરેશન—થયો તે શેહર સમાજજ,
શેહર સમાજના મેરબર દાખલ—નીવડયો તે ગાજ —
સહીઅર વહાલીજ ૧૪

બખે વેલા એ સમાજનો—ચુટાયો તે મુખજ,
કર જરનારી શેહરી વસ્તી—પામી તેનાથી બહુ સુખ —
સહીઅર વહાલીજ. ૧૫

ટાઉન કાઉનસીલની સભાનો—મેમ્બર પણુ તે થાયોજી,
શેહર સુધરાઈની કાઠ શાખામા—પછાત તે નહી રહેા —
સહીઅર વહાલીજી ૧૬

અઢારસો છેતેરના સાલમા—નેમાયો “કારોનગ” જી,
આઠ્યો લોકની જાણ પીછાન ને—તીશ્વાસમા તે જળગ —
સહીઅર વહાલીજી ૧૭

સાત વરસપર ભાયખલામા—‘બહેની શાળા’ ખોલીજી
નતભાઈના ભમતા બાળ કાજ—ગાડનો ગચ્ચ તોલી —
સહીઅર વહાલીજી ૧૮

અઢારસો ચોગણુ સાલમા—થાયો તે “મી આઈ ઇ” જી,
ખેતાબ એ બખશ્યો સરકારે—કદર સેવાની ખુજી —
સહીઅર વહાલીજી ૧૯

એજ સાલમા બાવતુ તેતુ—ધુમથી અહીં મેલાયુજી,
ખજની પીઠાનતુ કામ એ—મોટામા મોટુ થાયુ —
સહીઅર વહાલીજી ૨૦

સેના તેની હજુ વધશે—ને કીર્તી પણુ વધશેજી,
આપણુ તે સહુ હરખે જોઈશુ—સતોષ મોટા મલશે —
સહીઅર વહાલીજી ૨૧

તે જોવાને જવાડો તેને—ધન્ધર ધણુ સાલોજી,
જશ કીર્તી ને જર જોર સાથે—તનદરસ્તી આજો —
સહીઅર વહાલીજી ૨૨

ડાક્ટર તરીકેની વીખ્યાતી

રાહ—“જમાના ને જેહાનદારો, સહુનો તુ સરજનારો ”
 બલેની તું ખરો ડાક્ટર—તખીબ જુનો કશાએલ નર,
 ધરાવે ખુબ તખીબાનો—અનુભવ ને પુરો હું નર —બં ૧
 દવા તારી ચમતકારી—ઉપાય તારા ખરે રામબાણુ,
 પરખવામા દગદ ને રોગ—નજર તારી પોહચે ભીતર—બં ૨
 રોગો તુંથી ટલે મોટા—મરણુ તુંથી કરે કાળુ,
 મલે જટ તનદરસ્તી ને—ફલે ઉમેદ, રીજે જીગર —બં ૩
 તું હાથે જશ, તુ પામે જશ—તું મોહડે જશ, તું પામે જશ,
 ખુદાએ તુને દીધો જશ—જશજ તારો થયો નોકર —બં ૪
 ધરે ધીરજ આજરી—જેતા તારો સુખી સુખડો,
 ફરેસ્તા સમ ગણે તું ને—ધરે હીમત, હણે દુ ખ દરદ —બં ૫
 કુટુબ દેશી તુને ચાહે—તુંથી પામે કરાર ખીલકુલ,
 પડીકુ ધુલતું તારું—કરે અમૃત જેવી અસર—બં ૬
 નથી તુંજ નામને છેડે—પુછે પદવીના અક્ષરના,
 છતા મેલવે ધરાકી તુ—વધુ મોટી, બહુ ગખગ —બં ૭
 ઘરે થોડા તો તુંજ જેવા—તખીબ પકકા કુનેહવાળા,
 નરમ જાતે, ચીઠા વાતે—દયાાળો ને દાનેશવર —બં ૮
 અબીમાની જરા નહી દીલ—તુમાખી તોર પથુ નહી લેશ,
 ગણે સરખા મોટા નાના—ગરીબ ગુરખા અને માતખર —બં ૯
 ગરીબો કકક અને વીધવા—દવા મુદત પામે તુંથી,
 ભરી મોટા ખુકો નહી તું—સુસે લોહી, બની બેડર —બં ૧૦
 જમાનાનો તું છે “લુકમાન” —રોગીઓનો ખરો પાસ્થાન,
 તખીબ દાખલખી કીર્તી તુંજ—રેહશે આ શેહર સદા અમર
 —બલેની. ૧૧

(૧૩)

કારોનર તરીકેની કીર્તી.

રાહ—“ નમશે બજાર લેવા જાય ”	
બલેની કીર્તી રહી જશે, નહી કાંઈ થાયો ને યાશે —	૧
“ કારોનર ” તેના સરખો, મુબદ્દ નગરીએ નીગખો —	૨
અઢારસો છેતરના સાલે, નેમ્યો મુબદ્દ સરકારે —	૩
ઝાઢા રૂડી રે રીતે, તેણે બળવ્યો નીતે —	૪
બહુ સ્વતંત્રતા રાખી, ને લોક પ્રીયતા ચાખી —	૫
તોલ્યો ન્યાય વલી સાચો, નહી કંઈ અનુભવ કાચો —	૬
લોકની હાલત ને રીતી, દેશની જોઈ લખને સ્થિતી —	૭
લીધું સાવચેતીથી કામ, લોકમા ગવાઈ રહ્યું નામ —	૮
સે કડો જુરીઓ ભરી, કસુર દાખવી નહી જરી —	૯
લોકની અગવડો ટલી, સગવડ મેયતમા મલી —	૧૦
કેહવાઈ “ જુરીનો ડક્ટર,” મોહડે ચઢડ્યો તે ધર ધર —	૧૧
લોગવી ઓઘો અઢાર સાલ, છોડ્યો માન સાથે તે હાલ —	૧૨
વખાણુ તેના પથુ ગાધ્યે, વળી બપકારી રહીએ. —	૧૩

(૧૪)

શેહર સુધરાધ સંબધી સેવા.

ગરબી.

રાહ—“ મલજો મલજો મનજો રે મારા સયામ વેહલા મલજો ”

વાવ છે વાવ છે વાધ છે રે	
શેહર સુધરાધનો તું વાવ છે —ટેક	
વાધ જેમ બળથી ગણુ ગળવે,	
ગાળે તુથી શેહર સમાજ છે રે —શેહર૦	૧
સુબધ મ્યુનીમીપાલીટીતુ,	
તુ બાણે ખર નાક છે રે —શેહર૦	૨
આપખુદ અમલદારોને દીલ,	
તુજ પંપુછનો ધાક છે રે —શેહર૦	૩
સુબધની શોભા ને સફાઇમા,	
તુજનો મોટો ભાગ છે રે —શેહર૦	૪
“તાનસા” ને “તુલસી”ના તલાવનો,	
ખેતની કેહેવાય “બાપ” છે રે —શેહર૦	૫
એ ખાતાના સુધારા અર્થે,	
જેહમત તુજ અથાગ છે રે —શેહર૦	૬
ધમ નથી જાણ્યા હૈયે,	
કર ભરનારના લાભ છે રે —શેહર૦	૭
લડીને તોડી “જળ સીડીફટ,” ^૧	
સેવાની એખી સાખ છે રે —શેહર૦	૮

* ૧૮૭૬ ના સાલમા વાટર સીડીફટને નામે એક મહલી, મુબ-
હમા પોહચાડવાડ પાણી એકઠાપ કરી લેવાનો વપસો કરવા માટે
હબી મફ હતી, અને તેમાં શેહરીઆને બહુ વડેસાન મવાની પાત્તી
હતી, પણ ડાકેટર પહેનીની લકતથી તે સીડીફટ ભાંગી પડી હતી.

(૧૫)

શેહર સમાજની સભાઓ ટાણે, હાજરી ઘુજ ખીના ખાય છે રે — શેહર૦	૯
બખ્ખે વેળા બીને પ્રમુખ, શોભાવી શેહર સમાજ છે રે — શેહર૦	૧૦
ટાઉન કાઉન્સીલમા પણ દાખલ થઇ, બતાવી શેહરની દાજ છે રે — શેહર૦	૧૧
શેહર મમાજનો સદાનો સાથી, નણે જનમથી લાગ છે રે — શેહર૦	૧૨
મુબદ તારી કારકીર્દીમા, બની ગઈ એક બાગ છે રે — શેહર૦	૧૩

— ૦ —

રકોની દાઝ અને છુપી સખાવત

ગરબી,

રાહ—“ સદા ફકીરી ક્યા દલગીરી સદા મધનમે રેહના રે ”	
દયાલુ દીલનો, સખી જીગરનો, ગરીબોનો ખરો વાળા રે — ટેક	
દેખે સાબળે ન્યા મુફલેસી,	
મદદ કરે ઝટ ચાલુ રે — દયાલુ૦	૧
નાવારેસ કહક આળકોનો,	
થઇ પડ્યો છે પીતા રે — દયાલુ૦	૨
વીધવા કહક નાચાર બેચારનો,	
થયો છે ધણી ને ધોરી રે — દયાલુ૦	૩
બાળુ વીનાના કાકા નબલાની,	
થઇ પડ્યો છે બાળુ રે — દયાલુ૦	૪
પરદેશીને તે દેશી ને	
પરગતીનો જાતી રે — દયાલુ૦	૫

પારકાનો તે ખેશી બને છે, નહી મીત્રનો મીત્ર રે—દયાળુ	૬
પૈસા એના મનથી કાકરા, સુમારગે વેરે રે—દયાળુ	૭
પારકા રકના પોષણ કાળે, ધનની ખેતી ખેડે રે—દયાળુ	૮
વીના માગવે, ગુપ ચુપ રીતે, આશરો ચાલુ આપે રે—દયાળુ	૯
આશરો આપી દુખી દર્દીના, સ કટો સહુ કાપે રે—દયાળુ	૧૦
કાઠકોને પેનશનો પોહચાડે, ને કાઠકને દરમાયા રે—દયાળુ	૧૧
કઠકને રોકડા, કઠકને કપડા, કઠકને બાખરી રોટી રે—દયાળુ	૧૨
સખ્યાબધ રક દર્દીઓને, ઓસડ મુફત આપે રે—દયાળુ	૧૩
ઓસડ ઉપરાત કઠકોને તો સામા પૈસા તોલે રે—દયાળુ	૧૪
પારસી કામમા એની મદદનો, પોહચે હીરસો મોટો રે—દયાળુ	૧૫
જીદલા સુધી દર નાતાલે, રૂપીઆ એમ વેહચાવે રે—દયાળુ	૧૬
આધલા પાગલા નાચાર બેચાર, મેળવે તે ઘેર બેઠા રે—દયાળુ	૧૭

(૧૭)

માન ચાનની આશા વીના,	
ફરજ માની, બળવે રે—દયાળુ	૧૮
થોડાજ હોય છે સખીઓ એવા,	
વેરે ગુપચુપ નાણા રે—દયાળુ	૧૯
જમણે હાથે આપે પૈસા,	
તે ડાઘો નહીં જાણે રે—દયાળુ	૨૦
ખેલેની તેનો ખરો નમુનો,	
જમાને હાતમ જેવો રે—દયાળુ	૨૧

— ૦ —

દયાળુ દીલ-ભાંયખલા “ખેલેની સ્કુલ”ની સ્થાપના

‘ સખી કુસ્તી વણુવા જમણે ’—એ રાહ,
એની માયા છે ફુજતી ભારી,
સહુ રકપર રેહતી જારી એ—એનીં ટેક
જોયા બાળક એણે જાતે,
યુરોપન યુરોપનના તે,
રસ્તે મોહલે એકલા બટકે,
ચીઠડે હાલે ખટકે ખટકે,
ભાયખલાને મોટે લતે
જોઈ કુખ લાગુ કરી —એનીં ૧

પતાવી રીજવી તેમને તેડી,
શીખવી, ટાલી હાલત ચેડી,
વર્ગ જાંઘાડી આપ ઘેરમા,
રાખી તેમને જાતી ફેરમા,
કેલવણી આપી ખુશ લેહરમા
લુ ડાહ હાકી કહાડી —એનીં ૨

(૧૮)

મીઠાઈ મેવા હેતે ખવાડી,
ભોજન સારા હેતે જમાડી,
અભણોને બણુતા કીધા,
સરકશ તેને નમતા કીધા,
સત સગતમા રમતા કીધા

ગરજ આપની સારી—એની૦ ૩

થઈ જ્યાર સખ્યા પોણા સોની,
મદદ મેળવી નેક પુરુષોની,
ખાસ એક શાળા જાધાડી,
“જલેની રકુલ” એ નામજ પાડી,
રૂઢી પેરે તે વધારી

એવો પરાપકારી —એની૦ ૪

પર જણ્યાતું કોને લાગે?
ધર્મ એવો હોય કોને ભાગ્યે?
દીલ જેનું પરમાર્થી હોએ,
જે જન મહા પ્રતાપી હોએ,
તેજ એવા પુણ્ય ને જશ લીએ

ખુદી સુજે સારી —એની૦ ૫

— ૦ —

ટાવર કેસ વેલ્લાની સેવા

૫૬.

રાહ—“મદદ કરો મુજને ઓ દાદગર ખુદા”

જલેની તારી સેવા ભારી ટાવર કેસની,
મોટી, જે ચોટી રેહશે દીલમા હંમેશની.—ટેક.

રક અમ કોમપર આદત એ હતું,
દેખીતું જે ખુન તે વઢાવમા જઈ

(૧૯)

સુખના શરબતમા બેલાયું કંડુ,

કુ ખથી-હરથી-હામથી-

દીલ ધુનું-ચીત બમતું-ધર બખતું,

ખહીક કલેશની —ખલેની૦ ૧

રાસ્તીનો હાથ ઝાલી સાહ્ય તુ થયો,

ઝારેનર તરીકે તું અતી મક્કમ રહ્યો,

ને સતાના તેજથી અન્નમ નહી ગયો,

સાચની-આચથી—વાજખી-

ન્યાય તોલ્યો-સત ખોલ્યો-બેઠ ખોલ્યો,

પાટી રોગની —ખલેની૦ ૨

બચુઆઈ પીરૈજખાઇ સુદરી બલી,

કર્પન કોઇ રોતાનથી ખાકમા મલી,

કોશેશ થઇ કલક જુઠ લગાડવા વળી,

ખલેની તે —દાગ તે—ન્યાય વડે,-

ઘોષ નાખી=ખુન પાપી-દરાવી, આપી,

દલીલ દોષની —ખલેની૦ ૩

નેકનામી તારીમા એ નેકનામી મોટ,

દીપવે વધારે તુંજ કીર્તીનો કોટ,

પાયો ખ્યાસા જીવડાને પાણીતણો ગોટ,

રહીશુ—ચાહીશુ—ગાઇશુ -

ઉપકારી તુંજ-સુખકારી તુંજ-નામદારી તુંજ,

સાથ જશની —ખલેની૦ ૪

શૈલરીઓ તરફનાં આવતાંનું માન ગરબો.

રાહ—“ જોયું જોયું રે કાઢલાપોર શૈલર, વડોદર બહુ સાર ”
 ચાલો ચાલો રે સખી સહુ સાથ-જોવાને જમ્યો,
 ખુલુ મેલાયુ આવલુ સુધાટ-દર્શન તે લખ્યે—ટેક.
 અર્ધી સદીની સેવા ખુલુ-લોક થાયા તૈયાર રે,
 પ્લેની સાહેબનું આવલુ સ્થાપી-માની લખ્યે ઉપકાર-જોવાને ૧
 અઢારસો બાણુ ના સાલમા-સભા મોટી ભરાઇ રે,
 દુરામલ કાવસલ હાલમા-ખુજવાને બલાઇ-જોવાને ૨
 સર જમશેદજી જીજીભાઇ-હતા જેના પ્રમુખ રે,
 ઇચ્છા દાખવી આવલુ કરવા-સભાજને અચુક-જોવાને ૩
 આવલા મટે ફડ કરવાનો-યયો તેમા ઠરાવ રે,
 સેજ માસમા વીસ હજારનો*-યઇ ગયો જમાવ-જોવાનો ૪
 નાણા ભરવા ભરાવવ ને દીલથી મર્યા દેશી રે,
 એદલજી ભર્યાએ તેમા†-જેહમત જામરી ખેચી-જોવાને ૫
 આવલુ સુદર ઇટલીથી-યઇ આંચુ તૈયાર રે,
 શામે છ આજે જે દર્શનથી-આ મુખઇ શુદ્ધજન-જોવાને ૬
 શૈલર સુધરાઇનો મહાન મેહલ ને-વીક્ટોરિયા ટર્મીનસ રે,
 બાટીઆ બાગના મુખડાવાલો-ચોક અતી સરસ-જોવાને ૭
 હલુ કીધું તેના વચ્ચે-સુદર રોનક સાથ રે,
 તે ખુલવાની કીરયા થાઇ-એકવર્થને હાથ ‡-જોવાને ૮
 ખીજી જીન અઢાર ચોરાણુ ‡-એ પણોતે દીન રે,
 રાજકય ધામધુમથી થાઇ-કીરયા એ રંગીન-જોવાને ૯

* વીસ હજાર રૂપયા.

† મીં એદલજી ડોશાભાઈ ભર્યા, જેઓ કાકટર પ્લેનીના
 ખાસ ખીન થાયા છે

‡ ગુજરાતી મ્યુનિસીપલ કમીશનર મીં એકવર્થ

કુ તારીખ ૨ જુન ૧૯૬૪

સુગોલીત એક મડપ મધે-કીધીતી બેઠક રે,
 પાદશાહી દરબાર સરખી લાગે-જેની શુભ રોનક-જોવાને૦ ૧૦
 મેલા સરખો થયો મેલાવડો-લોકના મહ્યા થોક રે,
 તેહેવાર પેરે ગાશ રહ્યો-એ જશવતો ચોક-જોવાને૦ ૧૧
 સધલી જાતના, સહુ વરગના-નાના મોટા જન રે,
 ગાય વખાણે એક અવાજે-ખેલી દુ ખ મ જન-જોવાને૦ ૧૨
 એકવચ્ચ સાહેબે ભાષણુ રૂપે-ખેલીનું બયાન રે,
 કહી સભાબધુ વીસ્તારીને-સાથ લેલી વખાણુ-જોવાને૦ ૧૩
 ખુલ્લુ મેલ્યુ ખાવલુ રહુ-હરખ પુકારની સાથ રે,
 વાજ ગાજ ને તાલી થોકનો-ચપ રહ્યો ગગડાટ-જોવાને૦ ૧૪
 જેમ દેવતાની મુર્તિ નીરખી-વધે આખનુ ગુર રે,
 થ ડક પામી બકતી ભાવથી-નમ્યા લોક આતુર-જોવાને૦ ૧૫
 પુળયો શેહરી દેવતા પેરે-મટીવાન મનુષ રે,
 ખરો ભાગવાન મહાપ્રતાપી-ખેલી મહાપુરુષ-જોવાને૦ ૧૬
 મહ્યુ તેની માહા જેહમતનું-મહાભારત ધનામ રે,
 વીના માગવે વીના ઇચ્છવે-દ્રવ્યા રૂડા કામ-જોવાને૦ ૧૭

— ૦ —

શેવટની દુઆ

રાહ-અત્રેણ: “કમ લેન્ડ લાઈ.”

તું જગમા જીવજે સાલ બહુ,
 ઉદયોગમા પામજે માલ બહુ,
 નેકનામી તારી જ્યાદ થજે,
 દીલદીલે તારી યાદ થજે,
 જગમા તુંજ જ્યનો નાદ થજે
 એ આશીષ તુંજને રહે — ૧

(૨૨)

જેમ કરતો રહેછ તુ ખેરખાહી,
સહ જનતુ દીલે હીત આહી,
તેમ કરજો તારી ઉપર મેહર,
તે આપ જગતનો, લીલા લેહર,
પુરા વક્તી ખુશદીલી ને ખેર
એ આશીષ તુંજને ફલો — ૨

જેમ દીખ્યો છે તેમ દીપતો રેહ,
જળ ખેરાતનું ખુબ સીપતો રેહ,
લોક જીવ તુ પર કરે કુરખાન,
અર્પણ કરે તું પર દીલ જનન,
રખ રેહજો તારો નેગેહખાન
એ આશીષ તુંજને ફલો — ૩

જય જય પોકરાઓ ખલેનીની,
આશીષ ફલો અમ ખલેનીની,
રે ખલેની તારા ગાઠએ ગીત,
રે ખલેની તાર આહીએ હીત,
રે ખલેની તુપર કરીએ ખીત
એ આશીષ તુંજને ફલો — ૪

સમાપ્ત.

ચાંદ બી બી

અથવા

એક મહાપ્રતાપી બેગમ.

એ નામની

એક હીંદી ઐતીહાસીક વાર્તા

— ૦ —

ભાષાતર કર્તા

પેસ્તનજી જમશેદજી સત્યા

કર્નલ મેટ્રોસ તેલરની વખનાયથી કલમથી લખાયેલી
નાવેલોમાની આ એક વણી સરસ નાવેલનો ગુજરાતીમાં
સરલ ભાષામાં તરજુમો છે

કીંમત રૂ ૨-પોસ્ટેજ) = વધુ

ઠેકાણા—કેાટમાં ગુજરાતી પ્રીટીંગ પ્રેસ, દી લખ-
મીદાસની કુ. લેટ—કરાણીની કુ. પી. દી મુદ્રદમ

ધાણીતલાય—નાનાભાઈ બેજનજી કરાણી

નવા પુસ્તકો.

જેહાંગીર કરાણીવાલી ગુજરાતી પુસ્તકમાળા

રસીક વાર્તાઓ

જુદાં જુદાં કસાયલા પ્રખ્યાત લેખકોથી
લખાયેલી વાર્તાઓના સંગ્રહ

એમા જુદી જુદી નીચે પ્રમાણેની અગીઆર
વાર્તાઓ સમાયેલી છે.

૧ ગુન્હેગાર કોણ? ૨ ફલી અને ફેની ૩ એક
કીસખી ચોર ૪ અદી અબજપતી ૫ એક અબજ
કહાણી ૬ યાસમીન સુરી ૭ કાકાજીના વારસો ૮ ધુરનો
ગુલામ યાને કીનાનો કેહે ૯ યુસફખા ૧૦ સોરદીની
દીકરી ૧૧ મારી હીરાની વીંટી અથવા ચાલાક ઠગ

આટલી વાર્તાઓના સંગ્રહવાલા મોટા કદના પુસ્તકની
કીમત માત્ર આના આઠ.

નહાની મોટી વાર્તાઓ.

જે મધે નીચલી ઘણી સરસ ૧૬ વાર્તાઓ છે—૧
ગુસ્નાદજી કુવા, ૨ રાધુજીખાની ગત, ૩ લુતનો ભરમ, ૪
અસલાજનો ગુનાહ, ૫ જાગીરદાર જેહાંગીર, ૬ મામા
ભાણેજ યાને લુલા પડેલા કાગળે મેલવેલો આપેલો દીકરો
૭ દોટેલો ખળનો ૮ સોદાગર નરીમાન, ૯ “એ સધલુ
ખ્યાગને માટે,” ૧૦ મેજરજી શેઠ, ૧૧ ગાઠ વાલો રમાલ
૧૨ ખજૂરનું ખોતું, ૧૩ અહમદ અથવા મીયાનું નસીબ
કે ખીખીનું કીસમત? ૧૪ એક ભય ભરેલી છુપી વારતા,
૧૫ મોતીની માલા, ૧૬ હરખઈ મુરની પરાણી

કીમત આના ૮.

[દી. લખમીદાસની કું૦ લેટ-કરાણીની કું૦

પારસી બજાર સ્ટ્રીટ ક્રાટ, મુબમ્બ

